

Segregering och fattigdom i ett av världens rikaste länder

Vem har ansvaret för att cirka 250 000 barn och unga i Sverige lever i ekonomisk och social utsatthet, växer upp i missbrukarmiljöer, inte klarar skolan, mår psykiskt dåligt, diskrimineras på grund av funktionsnedsättning?

Nästan 12 procent av barnen i Sverige, cirka 229 000, lever i fattigdom. Men det ser helt olika ut beroende på vilken kommun eller stadsdel man tittar på. På stadsdelsnivå är siffran 62 procent i Rosengård, Malmö, 57,8 procent i Bergsjön Göteborg och 54,3 procent i Rinkeby Stockholm.

Barnfattigdomen har minskat de senaste åren men skillnaden mellan bostadsområden har förstärkts. Det är i områden med stor majoritet av utlandsfödda som den stora andelen fattiga barn finns. (Siffror: Rädda Barnen 2009. Barnfattigdom är ett

mått som innefattar hushållets disponibla inkomst i förhållande till normen för baskonsumtion.)

Omkring 20 procent av alla barn, 380 000, lever i familjer där en vuxen har en riskabel alkoholkonsumtion. (Folkhälsoinstitutet 2008)

Omkring 23 procent av eleverna i nian nådde inte målen i ett eller flera ämnen.

(Skolverket 2008)

Allt fler ungdomar anger att de har psykiska besvär i form av oro eller huvudvärk.

(Ungdomar stress och psykisk ohälsa, SoU 2006:77)

Nästan varannan grundskola skulle behöva installera toalett eller hiss för att bli tillgänglig för elever med funktionsnedsättning. (Skolverket 2008)

Det är bland annat på grund av dessa fakta som kampanjen **Kraftsamling för barnen** har startat. Målet är att barnen ska bli en viktig fråga i valrörelsen 2010. ■

FOTO: JANE MOREN

Välkomna till våra seminarier under Almedalsveckan 2009:

• **Dizza tobak.** Många barn och ungdomar hamnar i ett utanförskap där alkohol och droger blir en del av vardagen. Hur mycket spelar tobaken in? Presentation av Dizza Tobak 2.0.

Medverkande: *Björn Fries*, Stockholms preventionscentrum *Fredrik Söderhielm*, generalsekreterare Non Smoking Generation.

■ **Onsdag 1 juli, Augustsalen, Krukmakarens hus, Mellangatan 21, kl 16.00–18.00.**

Arrangör: **SAMBA – samarbete för barnen**

• **Var kommer barnen in?**

Går det att sätta barnfrågan i fokus på den politiska agendan i valet 2010? Är det en »ickefråga« eller Sveriges viktigaste framtidsfråga? Vilket ansvar har samhället, vilket ansvar har du och jag?

■ **Fredag 3 juli kl 12.00–13.30, Högskolan på Gotland, Cramérgatan 3 sal B 24.**

Fritidsgårdarna på Gotland står för enkel lunchförtäring.

Arrangör: **Kraftsamling för barnen och Fryshuset.**

Medverkande: *Anders Carlberg*, Fryshuset, *Stefan Fölster*, Sv Näringsliv, *Sara Hanzaz*, ordf Gotlands Ungdomsråd, *Mats Lindkvist*, kampanjledare för Kraftsamling för barnen, *Katarina Rosenqvist*, Friends, *Irene Wennemo*, LO.

Moderator: **Göran Rosenberg.**

Kontakt:

Mats Lindkvist, 070-661 78 68

Anders Lönegård, 0708-27 56 71

Lena Nyberg, varför behövs Kraftsamling för barnen?

Lena Nyberg, jurist och före detta Barnombudsman, valdes in i SAMBAs styrelse på årsmötet 2009.

– **Varför har du engagerat dej i SAMBA?**

Samba är en förening som har visat på lite nya metoder för att nå ut med budskap om de behov som finns bland barn och unga. Det behövs organisationer som vågar och vill lyfta fram vikten av att prioritera barn. Min erfarenhet är att många säger sig prioritera barn men när det blir skarpt läge så går ofta vuxnas frågor före och får högre prioritet.

– **Varför behövs Kraftsamling för barnen?**

Trots att vi i Sverige tycker att barn har det bra och verkligheten är att många barn har det bra, så finns det problem. Det psykiska ohälsan ökar bland tonåringar. Allt för många barn trivs inte i skolan och lyckas inte göra bra skolresultat. Det finns barn som lever i socialt eller ekonomiskt utanförskap. Det är vuxnas ansvar att erbjuda alla barn i Sverige en bra och trygg uppväxt. Det finns också en risk att barn och ungas behov får stå tillbaka när det är svårt att få ekonomin att gå ihop. För att verkligen få alla att prioritera barn behövs en kraftsamling så att alla tar sitt ansvar att höja ambitionen att ge alla barn en bra barndom.

Inte en ny sviken generation

I en DN-artikel i april 2009 intervjuade Gert Svensson den unge, före detta riksdagspolitikern Gustav Fridolin, som skrivit boken »Blåsta« om åttiotalisterna som drabbades av de hårda nedskärningarna under 90-talet.

MATS LINDKVIST
kampanjledare,
och verksamhets-
ansvarig i SAMBA

Det är en saftig vidräkning med vuxengenerationens svek mot barn och unga. Gustav Fridolin nämner bland annat att:

- de som arbetar inom skolan, vården och omsorgen är 100 000 färre nu än 1990
- 250 fritidsgårdar har försvunnit
- 450 000 grundskoleelever saknar bemannat skolbibliotek
- arbetslösheten bland dem som är under 25 år är 25 procent och nu ökar snabbt
- i fattiga förorter är andelen unga sysslösa ofta över 35 procent
- andelen unga som har svåra problem med oro, ångslan och ångest har tredubblats sedan 1990.

Han kallar åttiotalisterna för nedskärningsgenerationen, den första som inte har kunnat räkna med att få det bättre än sina föräldrar. Ett fast jobb och en egen bostad, det är sådant som många i min ålder bara drömmer om, säger Gustav Fridolin. Nedskärningarna har gjort åttiotalisterna rädda och många har i förbittringen irrat ut i rasismens träskmarker. Det finns minst fem tusen, kanske så många som femtontusen som mer eller mindre regelbundet besöker rasistiska hemsidor och många av dem verkar vara åttiotalister.

Till Gustav Fridolin och andra åttiotalister vill SAMBA säga: Det är möjligt att få en medvetenhet hos många människor om allvaret i det som Gustav beskriver. Och det är möjligt att en sådan medvetenhet i förlängningen ger den politiska viljan att stoppa den barnförstörelse som ger 100 000-tals barn och unga förödande usla livsvillkor.

SAMBA och 40 andra barnorganisationer jobbar målmedvetet med detta i kampanjen Kraftsamling för barnen.

MATS LINDKVIST

Olika villkor från första början

Vi vill gärna tro att alla barn i Sverige har samma förutsättningar när de kommer till världen. Men redan på mödravårdscentralen kan man se om ett barn riskerar att fara illa.

Radios P1 intervjuade i våras barnmorskor på Östermalm i Stockholm och Fittja i Botkyrka. Medan kvinnorna på Östermalm var stressade för att de jobbade för mycket och oroade sig för att inte äta rätt var oron en annan i Fittja. Där handlade det om trångboddhet, dålig ekonomi, och otryggt liv. Där föddes också fler barn för tidigt, vilket i sig ger en högre risk för både psykiska och fysiska sjukdomar.

Forskaren *Gunilla Sydsjö*, Linköpings universitet, har gjort en studie över mammor som var i riskzonen under sin graviditet och har sedan följt dem och barnen

under många år. Redan som spädbarn drabbades barnen av mammornas psykosociala ohälsa. Mammorna hade svårare att prata med barnen och visade större irritation mot sina barn än de i en jämförelsegrupp.

En större del av barnen i studien har farit illa under sin uppväxt jämfört med barnen i »normalgruppen«, de har börjat röka och dricka tidigare och 23 procent av dem fick inte avgångsbetyg i grundskolan.

Tidiga insatser gör skillnad

Men det viktigaste resultatet av studien är att samhällets insatser har betydelse. De barn som fick hjälp tidigt har trots allt klarat sig relativt bra medan det har gått sämre för de barn där socialtjänsten grep in först när problemen blivit allvarliga.

INGRID SILLÉN

Kommer det att finnas jobb?

Enligt *Sven Bremberg*, Folkhälsoinstitutet, kan en försämrad arbetsmarknad i kombination med större krav i skolan vara en bidragande orsak till psykisk ohälsa bland unga. Det är lätt att förstå. Varför ska man klara av det där svåra med skolan om man ändå inte får jobb när man är vuxen.

Men arbetsmarknaden förändras ständigt. I dag varslas allt fler inom den traditionella industrin, men om några år går den stora gruppen 40-talister i pension. Vem ska ersätta dem om inte de som är

unga i dag? Det är kanske skolan som måste förändras i stället för att alla elever pressas in i samma mall.

Vid 20 års ålder är det 28 procent som inte har betyg från gymnasiet trots att vi (teoretiskt) räknar med att alla ska kunna gå vidare till högskolor. Många skulle säkert må bättre av en yrkesutbildning som inte ställer samma höga krav men där man vid behov kan komplettera sina kunskaper senare i livet.

15

Kraftsamling för barnen

på plats i Almedalen 28 juni – 4 juli 2009

Kraftsamling för barnen är en kampanj som »SAMBA – samarbete för barnen« tagit initiativ till och som stöds av mer än 40 organisationer. Barnen ska finnas på dagordningen i valet 2010.

Minst 250 000 barn i Sverige lever i utsatt-het. Varje år halkar 12 000 nya barn utanför. Tidiga stödinsatser kan ge fler barn ett värdigt liv samt spara enorma summor pengar. En årskull som marginaliseras kostar samhället 10 miljarder per år.

Kampanjens krav:

- Barnkonsekvensanalyser inför alla samhällsbeslut som rör barn.
- Ett välfärdsindex för barn.
- Varje barn ska uppnå skolans mål.
- Barnen blir viktigaste frågan i valrörelsen 2010.

Hittills genomförda kampanjaktiviteter:

- ✓ Kampanjstart på Folkoperan i Stockholm hösten 2007 med Anders Linder och andra artister.
- ✓ Ett seminarium i Visby under Almedalsveckan 2008.
- ✓ Uppvaktning av riksdagsledamöterna vid riksdagens öppnande den 16 september 2008.
- ✓ Barnsängar placerade på torg i Stockholm, Göteborg och Malmö på den internationella barndagen 6 oktober 2008.
- ✓ Hearing med Riksdagens tvärpolitiska

Nedräkning till partiledardebatt

Solveig Hellquist, riksdagens tvärpolitiska barngrupp, i samtal med Agnetha Mbuyamba, RBU, framför väckarklockan i Kulturhuset i Stockholm som räknar ner dagarna till en partiledardebatt som enbart ska handla om barn. Den ska äga rum en månad före valet 2010.

barngrupp på Kulturhuset i Stockholm den 23 april 2009. I samband med det avtäcktes en väckarklocka som räknar ner till en partiledardebatt som ska handla om enbart barn i augusti 2010.

Almedalen 2009: Barnsängar finns placerade i Hamnen, vid Färjeterminalen, vid Österport och vid själva Almedalen. Med dessa som bas och med hjälp av många ungdomar ska vi nå människor som finns på gatorna kring sängarna.

Organisationerna bakom kampanjen

Active Parenting
Barnverket
Brobyggarna
Brobygge och Dialog
Bryggan Stockholm
ENSAC
FaCo, Familjevårdens Central-organisation
Farsor och Morsor på stan
FHDBF/Möjligheternas Hus
Friends
Fryshuset
Förbundet unga rörelsehindrade
Förbundet Vi Unga
Föreningen för Familjecentraler
Föreningen Globträdet
Föräldraalliansen
Hela Människan
KFUK-KFUMs scoutförbund
Klassmorfar
KRIS
Nattvandrar
Nya Tidens Barn
PeaceQuest
Plan Sverige
RBU Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar
Riksförbundet DHB
Riksförbundet FMN, Föräldraföreningen mot narkotika
Riksförbundet Hem och Skola
Riksföreningen EQ för Socialt och Emotionellt lärande
Riksföreningen för Barnsjuksköterskor
SAMBA – samarbete för barnen
Stockholms Stadsmission
Studieförbundet riksforbund
Svenska OMEP
Sveriges Elevråd, Svea
Sveriges Makalösa Föräldrar
UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund
Unga Allergiker
Unga Muslimer
Unga Örnar
Vi pappor

Kraftsamling
för barnen

Dizza Tobak-tävlingen blev en succé

Dizza Tobak är en rikstäckande kampanj och skoltävling för årskurs 6 och 7 som vill förhindra att ungdomar i tidiga åldrar börjar röka eller snusa. Många skolklasser deltog för att ta fram den bästa »anti-tobakstidningen«. Nu är vinnarna utsedda.

– Många av bidragen håller en mycket hög kvalitet, säger Anders Lönegård, projektledare Dizza Tobak, SAMBA.

– Det bästa för hälsan är ju att aldrig börja röka och då är det extremt viktigt med förebyggande arbete bland barn och ungdomar, säger Blossom Tainton-Lindquist, företagare i hälsobranschen och juryns ordförande. Vi som föräldrar måste

självklart föregå med gott exempel och inte själva röka, men det är viktigt att alla sänder tydliga signaler för att budskapet ska tränga in. Samhället måste sätta stopp för försäljningen av tobaksvaror, organisationer och skolan måste jobba med informationsinsatser. Dizza-Tobak tidningstävlingen är ett lysande exempel som engagerar elever i tobaksfrågan och får ungdomar att påverka varandra, avslutar Blossom Tainton-Lindquist.

– Tobaksanvändning är ofta inkörsporten till andra missbruk och kan göra att många ungdomar riskerar att hamna i utanförskap, säger Anders Lönegård, projektledare SAMBA. Dizza Tobak-kampanjen är en del av »Kraftsamling för barnen«.

Vinnarna utmärker sig genom att de ger

såväl en äkta tidningskänsla med både kreativ och spännande grafisk utformning och en bra blandning av faktainformation, egna reflektioner och skämtsamma eller avskräckande serier och bilder.

Första pris årskurs 6: »Fimpa för framtiden«, klass 6 i Nytorpsskolan, Rönninge.

Första pris årskurs 7: »Ctrl Alt Defeat Tobak«, klass/ma, Eklidens skola, Nacka.

Dessutom utsågs andrapristagare och tio tredjepris i respektive årskurs. Det blir nu en uppföljning, med en ny tävling: Dizza Tobak 2.0, som

kommer att publiceras i en bok. Se alla 24 tidningarna på www.dizzatobak.se

SAMBAs styrelse 2009

Lars Rådth, ordförande

Ordinarie ledamöter:

Mats Lindkvist, var med och startade SAMBA

Göran Bergström, skolledare

Agneta Steier, ekonom

Peter Wenster, projektledare SKL

Lena Nyberg, jurist

(fd Barnombudsman)

Madelein Löfgren, Bryggan

Suppleanter:

Leo Razzak, Sharaf hjältar

Marlene Wählstedt,

Sveriges elevråd SVEA

Kollo för barn och vuxna

En annorlunda semester för vuxna och barn blir det på SAMBAs familjekollo. I år blir det på Björkogården på Väddö norr om Norrtälje den 28 juli – 2 augusti.

På familjekollet får vuxna och barn tillfälle till en annorlunda semester och möjlighet att träffa nya människor med olika bakgrund. Man kan bada, paddla kanot och pröva på olika aktiviteter. Och ibland får de vuxna tid att prata med varandra medan barnen har andra aktiviteter.

Mer information: Ingrid Sillén,
tel: 08-642 41 30, 070-778 22 01,
e-post: ingrid@samba.nu

SAMBA
samarbete för barnen

Detta är SAMBA

SAMBA – samarbete för barnen – är en intressegemenskap av organisationer och enskilda personer, som arbetar för och med barn. SAMBA vill höja samhällets prioritering av barn och ungdomar, och bidra till att de insatser som görs får så verk samma effekter som möjligt.

SAMBA arbetar för att få många organisationer att driva barnrättsen tillsammans.

SAMBAs vision är ett samhälle med plats för barnen. Ett samhälle där barnens bästa kommer i första hand vid politiska beslut och där alla barn ges tillräckliga resurser för en god uppväxt. Hur vi tar hand om barnen formar hela vår värld!

Stöd SAMBA och bli medlem.

Årsavgiften är 100 kr för privatpersoner, 300 kr för organisationer och företag. SAMBAs plusgirokonto 25 57 70-0.

För företag. Ge ett extra stöd till SAMBA genom att ta en stödprenumeration på 500 kr per år. Vi är momsregistrerade och skickar en faktura. Hör av er till info@samba.nu

SAMBAs kansli finns i Fryshuset, 7 tr. Där arbetar Mats Lindkvist, Anders Lönegård, Anne-Marie Dahlman och Ingrid Sillén.

Postadress

Virkesvägen 2A, 120 30 Stockholm
tel 08-642 41 30 • www.samba.nu

SAMBAbladet

Redaktion: Ingrid Sillén och Jane Morén.
Hör av dej med tips eller inlägg till SAMBAbladet, e-post: info@samba.nu eller snigelpost SAMBA, Virkesvägen 2A, 120 30 Stockholm

Välkommen till rikskonferensen **Barnen och samhället** den 19–20 oktober 2009

Förebyggande arbete. Vad gör kommunerna och de ideella organisationerna?

Arrangör: SAMBA – samarbete för barnen

Plats: Ersta konferens, Stockholm

Måndagen den 19 oktober kl 8.30–17.00
• **Vad gör kommunerna för förebyggande insatser vad gäller hälsa, utanförskap och fattigdom.**

Exempel från kommuner som bedriver framgångsrika projekt.

• **Hur kan ideella organisationer bidra med sina erfarenheter.**

Många ideella organisationer arbetar med hälsa, utanförskap och fattigdom. Deras erfarenheter är viktiga att ta tillvara. Hur kan kom-

munerna och de ideella organisationerna utveckla ett samarbete.

• **Forskarna och de som arbetar på fältet.**

Celia Atherton, RIP (Research in Practice), Storbritannien. Hur man använder aktuell forskning direkt i arbetet med barn och deras familjer i kommuner i England och Wales. Vad kan vi i Sverige lära oss? Se mer om RIP på www.rip.org.uk

Cirka kl 18 mingel på Ersta Konferens.

Tisdag 20 oktober kl 8.30-12.30

Workshop. Vi studerar exempel och räknar på vad det kostar samhället när man skär ner på förebyggande verksamhet. Och vad man vinner på att i stället satsa förebyggande. Vi avser att hinna med 2–3 autentiska fall.

Det slutgiltiga programmet kommer efter sommaren, se www.samba.nu. Men gör gärna en intresseanmälan redan nu på info@samba.nu

FOTO: JANE MORÉN

Lästips

Ung idag 2008

Om ungas levnadsvillkor
www.ungdomsstyrelsen.se

Ungdomar, stress och psykisk ohälsa.

SoU 2006:77

Diskriminerad, trakasserad, kränkt?

Skolverket 2009, rapport 326, www.skolverket.se

Barnfattigdomen i Sverige.

Årsrapport 2008. Rädda Barnen
www.rb.se

Barn i familjer med alkohol- och narkotikaproblem.

Statens folkhälsoinstitut 2008, www.fhi.se

»Men dom har ju fått det så bra«

RBU:s årsrapport 2008
www.rbu.se

En beskrivning av betygen i grundskolan.

PM 2008:4
Skolverket, www.skolverket.se

Strategi för samverkan kring barn och unga som far illa, Socialstyrelsen 2007, www.socialstyrelsen.se